„ЗАСТАВА“ излази редовно: сваког четвртка, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
За Србију
на четврт год. 3 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Priposlano“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 112. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 19. ЈУЛА 1895. ГОДИНА XXX.

УЈЕДИНИ!

„Не уједини боже, ђауре!“

Свакидашња ова молитва Турчина, да се раја и сви они, које је он држао и хтео да држи под својим јармом, не уједине како му тако не би скрхали силу, данас је постала молитва Арпадових потомака, који знају да им превласт и свевласт у овој земљи само донде може трајати, док се не уједини данашња безправна раја у Угарској, а то су сви они који нису и не ће да су Мађари.

Само тако и за то може данас да господари мађарска мањина над већином Немађара, што та већина никад до данас није била уједињена, није заједничком снагом тражила своје природно право, да поред једнаких дужности ужива и једнака права, да буду сви народи једнаки и равноправни.

По оној римској изреци: „divide et impera!“ „подели па владај“ испало је до данас за руком Арпадовим потомцима, да остале народе поделе и разделе једно од другога, те да тако над свима господаре.

У срцу и средини ове наше лепе заједничке отаџбине угњездила се мађарска мањина, а свуда унаоколо, око ње размештена је немађарска већина, као неки огромни ланац или оков.

До сад је увек знало и умело „господујуће“ племе, да одели једно од другога карике тога јаког народносног ланца, да га тако ослаби и претвори у слабачки венац, који је на радост и славу „господујућег“ племена служио, да га украшава, да му пружа свежину и подржава живот.

У тренутку, кад се код свију бесправних немађарских народности пробуди свест, да као народ тако само могу до својих права доћи, ако заједнички потраже, што им и по богу и по природи припада, мора престати данашње неприродно и неправедно стање, где један народ ужива и господари, а сви други аргатују и животаре.

На несрећу свију Немађара, а на велику срећу Мађара, до сада још никад није испало за руком, да се прикупе сви Немађари, увек је по неко од њих изостајао.

Када су Срби водили коло, онда нису могли Румуни и Словаци да се приберу, да са њима заједно војују. Када су ердељски Саси помоћу својих посланика и целог великог немачког света развили највећу акцију, нису им се остали придружили. У последње време водили су реч Румуни, но су били усамљени.

Тако је сваки народ за себе врло лако било сломити.

То сви увиђају, а признају и сами Мађари.

Један од њихових најугледнијих листова, „Мађарорсаг“ пише (201. бр.): „Народносна коалиција у Угарској, увек је показивала један или други недостатак у континуитету. **На срећу**, још никад није било случаја, да види угарска држава према себи у једном табору све становнике, који не говоре мађарским језиком.“

Па како је то могло бити, да ти Немађари не прогледају својим очима и не потраже и нађу спаса и излаза из потиштеног и несносног положаја?

Узрок је у томе, што се језгро Немађара састоји из Словена (Срба и Словака) и Латина (Румуна), те је до сада увек пошло за руком, да се надраже та два племена једно на друго, и тако је сваки народ за себе водио политику и градио програме, а „владајући“ су их једно по једно сузбијали.

Румуне су плашили, како су они мало латинско острво у великом словенском мору исто као и Мађари, и како ће то море прогутати то мало острво ако се не ослони на исто тако угрожене Мађаре, тим пре што су једноверни са Словенима. Још су их дражили и наговарали, да се црквено оделе од Срба, како би од посрбљивања сачували своју народност и указивали су на нека посрбљена румунска места. Ово дражење себичног нагона успело је донекле, дошло је до јерархијске деобе, створило је сумњичење, несугласност отуђивање, и онемогућило је за неко време солидарност.

И дан данас у овом смислу раде Мађари и плаше Румуне од савеза са Словенима. Њихов угледан лист „Хаванк“ писао је пре неког дана (200 бр.): „Политика, која је сада тај народносни савез заметнула, не може бити паметна, нарочито не може бити румунска политика. Румуни исто тако немају шта да траже у словенском савезу, као ни Мађари. Румуни могу имати са нама (Мађарима) заједничке и противничке интересе, али са Словенима, као таковима имају **само противничке** интересе. — Како се може сада прокламовати солидарност са Словацима Мудроњова духа, када се **панславистичка пропаганда**, упела да у Добручи створи бугарску иреденту, када се Румуни никад нису морали тако чувати од словенског пријатељства, као сада, када на Балкану може сваког часа избити така ерупција, чији ће огањ најпре Румунију спржити. — Солидарност са Словенима на крају крајева донде ће дотерати Румуне, да се испуни реч, коју су неки од њих из мржње према Мађарима изрекли: „Радије ћемо постати Русима него Мађарима. Мађарска политика није Румуне помађарила, нити ће то икада учинити, али словенски савез учиниће их а пре а после Русима.“

Ето тако плаше Румуне, тако их одвраћају од нас, тако им ласкају и обричу, само да се окану савеза са Словацима и Србима.

Па, на жалост, чудновато усамљени положај Румуна и Мађара у мору словенском, па и овако држање и обрицање Мађара, створило је како код неких угарских Румуна, тако и у краљевини Румунији мисао о заједничким интересима Мађара са Румунима, а против Русије, Словенства. Па неки темишварски листови тако и пишу, једни из заблуде, а други опет, што стоје у служби мађарској.

Но, на срећу, баш ти такови у изчезавајућој су мањини, док је претежна већина угарских Румуна, баш она, која данас води јавну реч, сасвим искрено убеђена: да само савез са угарским Словенима може дати овој држави онако унутрашње уређење, какво оно природи положаја и становништва одговара. Њихови листови, нарочито највећи, најугледнији и најраспрострањенији лист и орган њихове народне странке „Трибуна“ не пропушта ни једну прилику, а да жестоко не нападне и не осуди оне који бунцају о неком румунско-мађарском савезу против Словена.

Док су тако преко Пеште надражили неке кратковиде Румуне у Банату, да живе у непријатељству са Србима и да се деле од њих јер ће их тобож посрбити, донде су опет Србе плашили да ће их Румуни порумунити.

Овако ево пише један мађарски лист: „Како могу Срби да се здруже са оним Румунима, који су као гости и дошљаци уживали српске благодети, а сада им отимају манастире и цркве, како их могу браћом сматрати, када су им баш они највећи душмани, пак се увлаче у српске породице, те под плаштом једнаке вере преводе целе породице у Румуне. Мађари до сада нису помађарили Србе, ал ће их братство са Румунима за цело порумунити.“ . . . .

И на жалост има неколицина и таких Срба, који оваким речима верују, неки из заблуде, а неки што су за ширење таких мисли добро плаћени из Пеште.

Види се јасно, како Румуне плаше Словенима, а Словене Румунима, само да се не уједине и сложе.

Не уједини боже ђауре! То је данас једина девиза Арпадових синова у Угарској.

Па докле ћемо се дати заваравати и за нос вући?

Али треба и то забележити, да са друге стране опет Србе омаловажавају, гостима их називају, а Румуне и Словаке за староседиоце признају.

О томе пише „П. Лојд“: „Народности су хиљаду година под мађарским господством прилично недирнуте остале, — овде морамо изоставити Србе као neoacquisitio толико, као **пришелце**), — а још и других ће хиљаду година у миру остати.“ — — Донда вели, да су „Срби **гости**, који су после битке на Косову пољу нашли уточишта у угарским мирним равницама, па не могу гостољубље домаћина, који им је дао отаџбину и цркви им многе привилегије, вратити тиме, да удружени са другим незадовољним елементима, теже да изнуде од тога домаћина уступке на штету његовог државног језика“

Срби! Отворите очи и не дајте се заводити и обмањивати. Прочитајте добро, што сам горе из мађарско-чивутских листова навео, и вама ће пући пред очима.

Они Србину довикују, да је Румун његов гост и пришелац којег треба да се чува. За тебе Србине опет вели, да си ти гост и пришелац а Румун староседилац, који треба да се чува „словенског мора“, које ће га исто тако прогутати као и природног савезника му Мађара!

Не уједини боже ђауре!

Сам чин, да су се Словени и Румуни за конгрес споразумели збунио је тако противнике, да су изгубили главу, те су се у томе тако издали, да их сад у овој њиховој голотињи видимо.

Чисто и јасно видимо марифетлуке, којима су нас до сада отуђивали, а који им више не ће помагати.

За то су сада разгоњене заблуде и у ништавило пала дражења плаћених најамника у народносним редовима, — пред очима нам се развила бајна слика, да се нашао брат са братом, а род са родом, да руши сваку невољу, — као што се пева.

Не могу да опишем, како ме је радосно увруја заједнички позив на конгрес.

Ово значи одсек у нашем народном животу, то је знак, да ће нам сванути лепши дани.

У сред загушљиве тмине увелог народног тела и тромог животарења, као муња је засевнуло и као гром одјекнуло.

Пробудило нас из тешког дремежа, немара и нерада.

Електрисало нас на нов живот пун рада и победа.

У животу овостраног српског народа одавна није био овако значајан, судбоносан тренутак.

Пропустимо ли, да га корисно употребимо, доћи ће дуго кајање, ново кукање и стари застој.

Покретачи и сазивачи учинили су своје, и не ће њихова кривица бити, ако Срби пропусте овај згодан тренутак.

Где сте ви, који кукате да нема рада, да је застој, да је назадак, да нема родољубља? Покажите на делу, да вам реч није била само празан говор и изговор за нерад.

Где сте ви, који кунете расцепаност и уздишете за слогом?

Ако имате и трунак родољубља у себи, ви морате доћи на конгрес, јер је то онај час, који ће за нас Србе уједно донети и давно жуђену и обожавану слогу.

Сложимоли се са Словацима и Румунима у једном политичком програму, тим смо уједно постигли конзолидовање српског народа у једној опозиционој странци, онда ће бити за нас само једног политичког програма, — те ћемо бити једна једина опозициона странка.

Нека се покаже, да је искрена жеља да Срби опет сачињавају једну велику и јаку опозициону странку, и за нас ће настати нови лепши дани.

Срби дакле имају још већа интереса од осталих, да учествују на том конгресу. Они морају у највећем броју присутни бити.

Ко хоће, да га краси лепо име родољуба, тај не сме од ничег презати, и мора доћи.

Ви који сте се разишли по летњиковцима и бањама, морате прекинути на 3—4 дана пландовање и доћи на збор, ако нећете да изгубите народно поверење.

Ви који сте обузети вашим радом и позивом, морате га за који дан напустити и наћи се на уставном мегдану, ако нећете, да вас народ урачуна у себичњаке.

Ни економски ни други посао не ће пострадати, ако буде за време конгреса неког застоја у њему, а ако буде неке мале штете, ова не сме никог заплашити ко воли свој народ, јер је обвезан да на његов олтар и жртве доприноси.

На страну угодност, на страну корист!

Изговора и извлачења нема!

Ко је издајица и кукавица, нека остане код куће.

Дошао је час, да се види, ко је вера, а ко је невера!

Стари народњак.

НА КОНГРЕС!

ГЛАСОВИ ИЗ НАРОДА.

(Наставак.)

Тител. Шајкаши су срећни, што ће се ускоро остварити замисао њиховог великог сина, народнога дива Светозара Милетића, те ће се сложити сви који немају народносна права, да их себи уставом и законом у руци извојују. У слози је спас! Ми ћемо се наћи на јуначком састанку. Шајкаши-Милетићевци.

*

Рума. Зора свиће — биће дана.
Ђорђевић.

*

Перлез. Живели сазивачи! Ми ћемо бити на биљези Ваши једномишљеници.

*

Црквеница. Куцнуо је час, да се види и покаже, колико је истине у оним речима, које се оре кад год се срце развесели: „Кад извесни куцне час, зовни само

ево нас". Ни ми Српкиње не смемо изостати. — Јелена Петровићева.

*

Бела Црква. Дан народносног конгреса биће златним словима забележен у повести живота Срба у овим пределима. Ком је бог дао здравља и могућности, том је света дужност, да тој реткој свечаности присуствује, коју ће свог века имати да спомиње, као сјајну тачку у народном покрету, а уједно ће са задовољством моћи да се сећа, да је и он допринео, да то велико дело народно што сјајније испадне. Ми се одавде спремамо да дођемо. —ић.

*

Вел. Бечкерек. Од кад се прочуло за народносни конгрес, од тога доба се овде о ничем другом и не говори већ о томе, и ма да је сада прилична оскудица, то ипак свако помишља, како ће да уреди и удеси а да не заостане са братског збора. Могу вас уверити, да ће нас у лепом броју доћи, а међу онима којима не допуштају прилике да појединце сами о своме трошку иду, породила се мисао, да се више њих сложе и из свог круга пошљу изасланика, који ће их онде заступати, и већ се на томе ради. Ово држим да би и други могли на другим местима да усвоје, само не сме ни једно српско место изостати, а да не буде заступљено. О томе се повела реч, да се од Панчева узму сепаратне лађе до Пеште, те ће многи тим путем лакше и боље проћи. Ово ћемо још добро промислити и успех вам саопштити. Примите поздрав од — вашег извештача.

(Наставиће се)

Политичке новости.

— Како штеде напредњаци у Србији. У Србији су доиста тако кукавне финанцијске прилике, да се са свим са разлогом може говорити о државном банкротству, који може сваки час да наступи. Напредњаци, који су земљи натоварили овај црни и опаки аранжман, који поред понижења, води право државном банкротству, једнако говоре како им је прва и главна брига штедња и само штедња. Ми добро знамо напредњаке какви су били и какви су сад, па какви ће без сумње до гроба остати, и зато им никад нисмо баш ништа могли веровати. Но да смо имали право, и да и други могу увидети, каква је та њихова разглашена тобожња штедња, навешћемо овде два примера: Др. Рац, који је из Угарске дошао, да на срамоту Србије прегледа здравље тамошњих свиња имао је од српске владе дневнице: само 100 ф. А како сад јављају „М. Новине", напредна влада којој на жалост стоји на челу један Стојан Новаковић, нестидећи се свог колеге Арона Нинчића, о коме „Ујвидеки Хирлап" заносно пише, да је Мађар и мађарски племић (немеш); образовала је једну велику војничку комисију, која већ у велико ради. Ова комисија која ће опет вући масне и велике дневнице, имала би, да изради план по ком би се повећале официрске плате у Србији. И то како „М. Н." пишу, комисија која је већ скоро довршила овај за Србију „веома важан и спасавајући посао", предлаже овако „скромне" повишице: Потпоручници и поручници добили би по 200 динара више на годину. Мајори по 900 динара више а пуковници и потпуковници по 1100 дин. више на годину. То је ето та напредњачка „штедња", која ће Србију са свим сатрти, ако јој се још за времена не учини крај. Тако се ето ради у оно исто време, кад пола Србије нема леба да једе, кад се не добијају уредно плате и кад се јавно говори о државном банкротству. Али тако и треба Србији, кад народ у њој са свим мирно трпи и гледа, оно чудо и покор, што их обест напредњачко-фармазонска ствара. Ни друге ствари не иду боље јер поред свега тога, што је констатирано да су српске свиње потпуно здраве и не заражени, оне се још увек не извозе у Штајнбрух. Пошто је мађарски лекар др. Рац, прегледао свиње у Србији и пронашао, да су са свим здраве држало се да ће угарска влада извоз одобрити. Али ево где исти извоз никако не дозвољава, те тако на српско-угарској граници стоје неколико хиљада свиња, услед чега трговци из Србије трпе грдне штете. Шта више како београдски листови јављају, било је таких случајева, да су угарске власти дозволиле превоз свиња, па су их онда по свом ћефу опет натраг враћали. Тако се ето титрају напредњачко фармазонски, мађарски пријатељи са бедном Србијом, која мирно гледа шта се све са њоме ради а не уме да се помогне; и да нађе излаза из овог мучног и несносног стања. Кад свему овом додамо и ту најновију вест да краљица Наталија одлази, а краљ Милан да долази, онда ће свако морати пожалити ону дивну, али несретну земљу Србију, што је тако худе среће.

— У Бугарској одржали су у сред Софије парастос за оне бугарске официре, који су на челу македонских чета изгубили живот. Како се ово слаже са поданичким положајем Бугарске према Турској, то ће они сами имати да пресуде, ал ово је само нов доказ, да је цео македонски покрет из саме Бугарске измајсторисан.

— Избори у Енглеској завршени су потпуном победом униониста чија већина износи преко 150 гласова.

— Из Старе Србије Из Београда јављено је, да су Срби из Призрена растерали тамошњег грчког митрополита Висариона.

— Из Македоније. Опет јављају о неким сукобима, па чак и то да су устаници заузели варошицу Мелник. Но та се вест опет пориче са друге стране, али је ипак за то Турска у тај предео око Сереве, Драше и Мелника позвала 330 људи редовне војске, како би становништво чували од чета и хајдучких устанака.

— Демонстрација у Белгији. У недељу се скупило близу 100.000 људи из свију крајева Белгије у престоницу Брисел, где су свечано протестовали против новог школског закона, који наставу даје у руке поповима. Протесције ишле су улицама и поход је трајао неколико сахати. На почетку похода обнашали су статуу, која преставља уставност, увијену у црнини. Држани су многи говори против владе и новог закона. На челу похода био је градоначалник Брисела са многим градоначалницима највећих белгијских вароши. Држи се, да ће овај горостасни протест имати утехе, и да краљ не ће санкционисати донесени школски закон.

ВЛАДИКА ГРУЈИЋ И ПОВЕРЕНИЦЕ МУ.

(Глас из горње-карловачке дијецезе).

Јавна гласила с ове и с оне стране Саве и Дунава, напала су била на владику Грујића, што не хтеде доћи у Пешту, да гласа против црквено-политичких реформама. Грујић видећи кривицу своју, и знајући, да му се у траг ушло, почео се био бранити с тим, да ће пред компетентним форумом опрати са себе ту издајничку љагу. Нестрпљиво је сваки од нас то очекивао, и јавна гласила престаше о тој ствари говорити. Но ишчаурило се сад нешто друго: **Владика Грујић кроз годину дана не смеде с том ствари пред компетентни форум, не смеде и не ће, јер је крив!!!** Него на други начин изабра он себи правац за одбрану: гоњено и потиснуто од њега њему потчињено свештенство, преко неколицине њих, који се с тим за проте препоручити желе, изнуђава потписе свештенства на поверенице, које су уперене у одбрану владике Грујића. Ту повереницу потписаше и они свештеници, који по десет и дванаест месеци не дигоше своје крваво заслужене плате, а владика се не стара, да је икад и подигну; потписаше је свештеници, којима над главама кров прокксава, дочим њихов владика с дана у дан свој двор уљепшава. Потписао је та и жалосни један свештеник, који је због **неодржане** владичине речи, три месеца у Гомирју на **епитимији** одлежао, и **девет** месеци **на половици** плате животарио; а и „милостиви" господин, како га Brixy Anders назива, одавно је помишљао на тај корак, да се своме „велечасном господину бискупу", како га такође у окружници својој на свештенство, у погледу даро- и мироносице, Brixy Anders титулира, — додвори, па му је ваљда у том погледу и упуту дао, да га свештенство од нападаја заштити.

Ето на који се начин почео владика Грујић бранити; ето то је његов компетентни форум! Е, види се: **одвише је млад!** Патријарх Георгије и св. синод, баш еу се у овом човеку преварили; или бољег према себи нису могли ни наћи.

Други пут проговорићемо о писму патријарховом и телеграму Грујићевом, где ћемо доказати, да је Грујић од гласања **хотимично** изостао. За сада можемо само још то рећи, да се човек не може довољно начудити, кад погледа у какво се чудо изметнуо некадашњи Мариндолски парох — онај негда преподобни попица, а који се сада надима као да је римски папа.

—ћ.

КОЈИ СУ ЈЕЗИК ИЗАБРАЛИ ХРВАТСКИ ИЛИРИ ЗА СВОЈУ КЊИЖЕВНОСТ?

Први међу Илирима, био је др. Деметер, угледан драмски песник и првак тадашњег илирског покрета, који је искрено исповедио још 1847. године, како су сви Илири усвојили један једини језик те га признали за свој илирски језик. Јер „perva naša skerb bila je odlučiti — вели Деметер — koje jugoslavjansko narečje podići se ima na naš književni jezik". („Danica br. 12) Тај језик, што га Хрвати изабраше за опћи језик илирски, јесте језик српски, на име штокавштина, што признаје и сам Ш. Љубић кад каже, како „današnji Hrvati, kojih nema mlogo, na Gajev poziv odlučno odstupiše, od svoga (језика) pomiešanog poriekla... te su ozbiljno poprimili tako zvane srpske načine i oblike jezične... **do ciela u učenju i u javnom životu**". („Ogledalo". I. str. 70 i 71).

Но у место да буду благодарни Србима, по неки Хрвати почеше доказивати, да штокавштина није само српски, него и хрватски језик; па се најзад нађе још и ученија глава, добро познати „првак народа хрватског" др. Антун Старчевић, ком не изеде стид образ, кад рече 1852. г. да он не зна за српски језик. Баш у Гајевим „Nar. Nov." написа он неколико чланака, где између осталога и то каза, да „Hrvati imaju tri narječja i to: štokavsko, kajkavsko i čakavsko". Тога ради нападну Срби Гаја, чудећи се, како је могао допустити Старчевићу, да такав памфлет штампа баш у његовим „Nar. Nov.", које су дотле са свим другачије писале? На то је устао Гај, те је 3. новембра 1852. г. написао „Izjavljenije radi Starčevićevih članakah o Srbima i serbskom jeziku". Ту се он правда, да је то могао учинити Старчевић само за то, што је у одсуству Гајевом исти памфлет протурио у његове новине. Те најзад признаје, да су хрватски Илири увели у свој целости језик српски у књижевност хрватску.

Још много пре тога написао је Гај 1846. год. у „Даници" чланак под натписом „Čije je kolo?" Говорећи у том чланку, чији је овај језик штокавски, што га сви Илири у свој целости усвојише, он каже: да је **српски**. Ево тога његовог признања: „kako da se prepiremo, što je kod Srbaljah narodno, što li nije; kod Srbalja, u kojih od oltara do čobana ništa biti ne može, što ne bi narodno bilo; kod Srbalja, od kojih mi jezik (наравно штокавштину) u svojoj mudrosti i u svom bogatstvu i običaje u svojoj izvornosti i čistoti učiti moramo, ako hoćemo (наравно Хрвати) da ilirski život obnovimo; kod Srbaljah, koji su u svetinju svoga srpstva onaj narodni duh i ono rodoljubstvo uzdržali, kojim smo i mi u novije doba, radi sloge pod prostranim imenom „ilirstva", novim životom uskrsnuli; kod Srbalja, koji su nama (Хрватима) od starine sve sačuvali, a kojima mi malo, ili sa svim ništa glede samoga narodnoga života dati ne možemo... Nikako se neda izvesti ona posljedica da nešto nije srpski samo zato, što je i ilirski... Ta na primjer sav svet zna i priznaje da smo mi književnost ilirsku podigli; nu nama još niti iz daleka nije na um palo ikada tvrditi, da to nije srpski već ilirski jezik; pače se **ponosimo** i hvalimo Bogu velikomu, što mi Hrvati s braćom Srbljima **sada** jedan književan jezik imamo". Ето тако и сам Гај, као прави отац и препородитељ данашњих нових, или боље да речемо, политичких Хрвата, отворено признаје, да је он узео језик српски заједно са народним обичајима и песмама за књижевни језик код Хрвата. Шта више, он се поноси, што Хрвати сада, пошто су примили српску штокавштину, имају са Србима један и исти књижевни језик. Дакле кад се све уважи, онда излази, да су Хрвати узели српски језик само за књижевни језик, а народ хрватски и на даље је остао при своме старом језику — при чакавштини, као што њоме и данас још говори. Са свим се друго смерало са примањем језика српског, али се хвала богу није успело; па за то, кад су Хрвати видели, да никако не могу Србе прогутати — и да Срби и на даље остају Србиі и ако су Хрвати примили њихов српски језик, а у нади, да ће их тако лакше похрватити — почеше губити сву вољу за Илиризам.

Они се на брзо осведочише, „da ne valja niti po zraku ilirske kule graditi, niti odviše u druge se uzdati i njihovo prijateljstvo tražiti, već da je najbolje na temelju svoje historije i svojih starodavnih pravah razvijati svoje biće". („Pozor". br. 70. 1863.). Тако се завршило Илирство, са којим су се Хрвати без муке раскрстили, али није тако лако ишло са растајањем од тек примљеног српског језика. Српски језик, који је све више међу Хрватима продирао, нису никако хтели одбацити, и ако је још 1845. год. жупанија загребачка захтевала „ukinuće novog

ПОДЛИСТАК.

КО САЧИЊАВА ВЕЛИКО-ХРВАТСКЕ СТЕКЛИШЕ.

У једном од наших прошастих бројева „Заставе" ми смо се у једној домаћој вести осврнули на ново-градиштанске стеклише — једино са том намером, да покажемо нашем свету, како ти стеклишки дрекавци, који се размећу са „хрватским државним правом" и са том луцкасто измишљеном „великом Хрватском" од Триглаве до Балкана, и нису Хрвати, него којекакове доселице Швабе и Чивути, који се из бела света доселише у Славонију. Најзад нас се то не би толико ни тицало, да се ти људи не размећу својим патриотизмом и да тамошње Србе, као једине староседеоце и праве домаће синове, дреком не терају преко Саве у Србију, говорећи им: да су Срби у Србији а у „Хрватској" да има само Хрвата.

Међу тим нити је Славонија Хрватска, нити су овакови безобразници Хрвати, него којекакове битанге с коца и конопца, које ето хоће да господаре Србима у њиховој рођеној кући и домовини. То је од прилике фала и оно дужно признање благодарности, што су их Срби међу се примили, да се заложе лебом и да не крепају од глади. „Обзор" се ни зван, ни питан, нашао дужан узети којекакове пробисвете у одбрану, па нам је у једном од својих бројева, онако по свом старом начину одговорио, да има и међу Србима посрбљених странаца. При том је напао нашег уредника, те је свакако срећан што је Нови Сад далеко од Загреба, иначе би дотични писац са свим убедљиво разумео, да је наш уредник само прави Србин а не као „Обзоров", који је као и добра половина свију Хрвата, похрваћен Србин.

На овако бестидно писање „Обзорово" ми ћемо најбоље одговорити овим, што преносимо из полузваничних новина хрватско-славонске земаљске владе. Ево дакле тог чланка из „N. N." па нека цео свет види, ко су Хрвати а нарочито, ко су они црвено-бели велико-хрватски дрекавци, што се по примеру бесних паса, сами називају штеке, стеке, стеклиши:

„Ако је истина, да је становништво града Загреба достигло већ број од 50.000 душа, то се за четврт столећа управо подвостручило. То је за главни град наше земље појав свакако повољан, без обзира на то, како је пучанство порасло и који су му се слојеви највише појачали. Јер човек, заступајући радну снагу, представља важну, драгоцену главницу, дакле се с људским материјалом и та главница у Загребу умножила. Но пораст загребачкога становништва није природан; то јест, оно се није само из себе повећало. — По висини помор-постотка спада Загреб до сада, на жалост, међу прве градове у Европи. Значајно је у том погледу, да загребачке обитељи, које су више од сто година старе, можеш готово на прсте избројати. Неповољну постотку помора одговара постотак порода. За млађи нам нараштај у Загребу скрбе, поред сиромашних разреда, већим делом — sit venia verbo — кухарице и служинчад, рађајући децу изван брака. (Узгред буди још примећено, да нигде нема толико „мртворођене" деце, колико у Загребу — такође једна црна сенка нашега друштвенога и ћудореднога живота.) Из бољих обитељи готово се нико не жени и не удаје; старих младића и девојака нигде нема колико у „хрватском" главном граду.

Сви ти жалосни појави имају својих узрока Но данас није нам говорити о узроци, које смо међу тим више пута већ натукнули. Све то истакосмо само за то, да констатујемо, да се загребачко становништво повећава досељивањем странаца, т. ј., живља нехрватскога и не-српскога. Тих странаца највећи је део сиротиња, која је у Загреб дошла, што но реч, „трбухом за крухом". Од 50.000 душа, што их данас има Загреб, једва су 20% пореклом Хрвати и Срби; добре четири петине јесу Словенци, Чеси, Немци, међу овима понајвише угарски жидови. Не наводимо ми то може бити од какове мржње на не-Хрвате и не-Србе. Боже нас сачувај. — Ми поштујемо сваку народност као и сваку веру, пак само питамо, јесу ли честити, радини људи, што се у Загреб досељују, никад и нипошто, какве су народности и вере. — Али превага странога живља даје Загребу у многом погледу карактер, који нипошто не доликује главном граду наше земље; она не само да саставља његов напредак у народном и друштвеном погледу, ван својим теретом притиште и саму земљу. —

Ми ћемо то осветлити са два примера.

Наши казалишни одношаји били су увек прекарни, одкад се загребачко становништво досељењем странога елемента умножило. А за што? Понајвише за то, што је становништво навикло, од народнога казалишта све тражити, само пак казалишту ништа не приносити. Да нема чиновништва, учитељства и ђака, наше драматске представе биле би редовито посве пусте. Са свим наравно; јер већина загребачкога становништва зна само за невољу и то служински језик хрватски; она не позна танчина и фраза народнога језика, камо ли да би имала појма о његову духу; њој су са свим туђи не само наши народни обичаји, него и начин народнога мишљења и осећања. Према томе смемо ли се чудити, ако већина загребачкога становништва не може драма — да и не говоримо о народном игроказу — право ни забавити, камо ли угрејати и стално узнети? Њој се љубе само спектакулозне комедије, а драматске представе посећује само од нужде, да се и у њих кад год покаже. Загреб дакле, нема публике за народно казалиште и с тога големи неразмер међу његовим властитим приходом и земаљском субвенцијом, што ју сваке године треба.

ilirskog (т. ј. српске штокавштине) i uvedenje starog hrvatskog pravopisa, te razdvojenje osnovane katedre hrvatsko-slavonskog jezika i književnost, u jednu katedru hrvatsku a drugu slavonsku". Овде је очевидно, да се под катедром језика славонског расумевао онај исти језик српски, што га је Гај по сопственом признању узео од Срба, те га у целини увео у књижевност хрватску.

Премда је опћа жеља пука хрватског била, да се Хрвати посве опросте илиризма и језика српског; и ако се то најзад и у новинству захтевало, — ипак се штокавштина никако није из хрватске књижевности испустила, него је и у све школе и звања уведена. Она поче мало по мало продирати и у јавни и у приватни живот скоро свих Хрвата, те поста чак и званични земаљски језик целе троједне краљевине.

Тако, када је Вебер Ткалчевић 1885. г. казао у скупштини „Матице Хрватске", да примећује, како неки млађи писци хрватски све то више пријањају уз начин писања „koji se obično zove srpski" а то је штокавштина, и да он тај исти језик назива и хрватским само за то, што њиме данас говоре и неки Хрвати, — то је он и сувише скроман био, нарочито према ономе, што су поједини Хрвати о српском језику говорили и писали. Њима није баш ништа сметало, да својатају језик српски заједно са словеначким, поред свег тога, што је народ хрватски још и у XVIII. веку називао кајкавштину само словеначким-крањским, и што је штокавштину све до наших дана свако живи од Хрвата сматрао као језик „влашки" т. ј. српски. Данас пак, почињући од последњег сеоског писара, па све до универзитетског професора, нема ни једног Хрвата, који дрско не тврди, да је штокавштина језик хрватски, изузимајући прост народ, а особито кајкавце, који још увек сматрају штокавштину као „влашки" т. ј. као српски језик.

Разгледамо ли мало боље код наше браће Хрвата ту чудну појаву за својатањем туђих језика, видећемо, како су они управо од најстаријих давнина веома силно нагињали за присвајањем туђих народних обележја, а нарочито туђих језика. Тако је било времена, кад су се Хрвати служили искључиво латинским језиком; касније су примили језик мађарски, онда словеначки-крањски, па затим немачки — и најзад ево где примише и наш српски језик. Како је извршено то примање нашег језика, ми смо потанко разложили у овој нашој књижици и судећи по томе, можемо поново као са свим поуздано закључити и рећи: да су једини прави Хрвати они, који говоре чакавски. Они пак Хрвати, који говоре кајкавски и штокавски такође су Хрвати, само што не говоре својим, него туђим — српским и словеначким језиком. Али такови Хрвати *нису прави, јер су постали од похрваћених Словенаца и Срба*, те су као такови које политиком, а које школом и црквом створени. Не ћемо дакле претерати ни мало, ако кажемо, да је појам таковог новог хрватства пуки политички појам. И тако дакле можемо завршити ову нашу књижицу са необоривим доказима потврђеном истином: да су Штокавци само Срби, а штокавштина да је само језик српски!

Нови Сад, 18. јула.

Не гулите коре, да не буде горе! — Под насловом: „О „емигрантима" црногорским" изишао је у 77. броју „Браника" чланак, који се бави Бацковићевом пашквилом и сличним списима и осуђује исте на тако исти начин, као што је то и „Застава" у више маха чинила.

Но писац поменутог чланка подмукло подвлачи под исту капу тих „назови емиграната" и ону црногорску омладину, која је у „Застави" изнела недостатке своје љубљене домовине и уједно предлоге за поболшање стања навела, а која се опетовано оградила против тога, да има каквих веза са оним „емигрантима", те је њихов посао жестоко осудила.

А то гадно нападање те црногорске омладине види се из речи, где се вели, да је омладина до сада ћутала, а да се њено „име фалзификовало те се исписаху грдње на нашу отаџбину."

Пошто у другом листу до у „Застави" нису изишли чланци са потписом црногорске омладине, то не можемо да прећутимо онако сумњичење и морамо да исповедимо, да смо добро отворили очи, кад смо ступце „Заставе" отворили црногорској омладини и да смо све многобројне чланове исте, најпре лично упознали и уверили се, да су то заиста чиста, светла омладинска срца, која само из дубоке љубави према својој домовини и Српству износе недостатке у жељи, да им домовина процвета на славу и срећу целог Српства.

За то је само клеветничка душа могла рећи, да је име црногорске омладине фалзификовано и да је онако стварно критиковање: осипање грдње на отаџбину.

Но ми морамо и овде да приметимо.

Црногорска омладина, трудила се, да буде што умеренија и није све ни изнела, у нади да је доста и толико, да убеди меродавне, да има неко ко бдије будним оком и све прати, те је за то споразумно и заћутала у нади и очекивању да ће и изнесено доста бити, да побуди позване на реформе у државном животу, а чекала би вољно и подуже, јер зна да се таке ствари не дају преко ноћ и преко колена преломити.

Но у место добре воље, овај чланак показује, да се сад тек хоће да фалзификује име црногорске омладине; и клеветама и протеривањима да се одговори, у место да се родољуби натичу у стварном и озбиљном критиковању тражењем болитка и лека.

Како ће назови чланови црногорске омладине у „Бранику" разрачунати са „емигрантима", то је његова ствар, али и ми се морамо против тога свечано оградити, да њихову ствар измеша са омладином, која је у „Застави" писала.

Та омладина је у њеним чланцима опетовано позивала, да јој се стварно одговори и није бегала и не бега од јавног расправљања, но када се почне сумњичити, вређати и клеветати, то ће, за цело, морати напустити своје посматралачко ћутање и очекивање, већ ће морати устати и остати на бранику истине и користи своје отаџбине.

И онда не ће њена кривица бити, ако се мора дотаћи ствари, што је до сада држала да се може ћутом прећи.

Стварна и озбиљна критика и расправљање добро је дошло и само може користи донети Црној Гори, али: „не гулите коре, да не буде горе".

Нека се данас састави у Загребу друштво, па изходи концесију за казалиште немачко, ми смо уверени, да би то друштво — предиоставив дашто, да се његово опћинство неби са народне стране тероризовало — без ичије и икакове подпоре могло поред драме уздржати и оперу; јер би оно у Загребу нашло публике изобиља.

Што се отуда може, паче, мора да изведе? За данас рећи ћемо само то, да народ није дужан скрбити за забаву не-хрватскога и не-српскога опћинства у Загребу.

Кажемо ми то с народнога и економскога становишта. Не тајимо међу тим, да нам се тај страни елеменат у Загребу ни с политичкога гледишта не чини достојним, да земља њему ма у којем виду приноси жртава. Јер тај елеменат нема политичкога уверења, нема политичке свести, нема политичкога карактера. — Што Хрватска и Славонија у послови тисковни стоји готово без суда и правице, јер се нико већ не усуђује потражити задовољштине повређеној части у пороте, крив је тај насељени, страни елеменат у Загребу, који мало не листом запристаје уз опозицију, не за то, што би делио њезина начела и њезине тежње, него једино да прикрије своје страно, ненародно порекло, да се, кукаван, реши опозиционе напасти и погрде То би се још могло разумети, али што се јавно жигосати мора, то је она дрзовитост, којом не редки тих странаца, ма да су се тек пре коју годину готово голи и боси доклатили у Загреб, ма да ни триста хрватских речи још научили нису, својим хрватским родољубљем хоће да побијају патриотизам Хрвата и Србаља, који су у верној и поштеној служби оседили, чији су оци и праоци, бранећи ову груду земље од непријатеља, свој живот заложили. Да, дрзовите, али уједно и жалосне чељади. Буче само за то, да стече милост опозиционих букача и громовника.

Треба то загребачко становништво познавати и знати, да се многе „загребачке ствари" могу разумети."

Толико „Нар. Нов.", а ми би још и то додали да нису баш ништа бољи овакови дрски дотепенци, који су овамо дошли трбухом за крухом, а сада седе у владином табору. Шлезингер, Колмар, Клајн и Херман, остају они исти какови су и били. За то је управо нужно, да кад већ и владин лист увиђа сву опасност која прети земљи од ове гамади, да им се што пре стане на пут, те да им се нарочито не дозволи да се могу довинути важнијих положаја, како у земаљским, тако и у трговачко-обртничким уредима. Треба бити увек доследан, а не осуђивати нешто код другога, што код себе не осуђујете. Увек равном мером мерити — па ће све поћи на боље.

Автономне вести.

Кретање учитељства.

Расписан је стечај на место учитеља основне школе у Нађфали. Молбенице ваља поднети до светог Илије ов. г. на Миту Аничића школ. председника у Нађфали.

Расписан је стечај на место учитеља основне школе у Дероњи. Молбенице ваља поднети најдаље до светог Илије о. г. и то на Ненада Димића председника школског одбора у Дероњи.

Расписан је стечај на место учитеља основне школе у Торњи (чанадска жупанија). Молбенице ваља поднети најдаље до Преображења о. г. на Миту Орловића председника школ. одбора у Торњи.

Расписан је стечај на место учитеља основне школе у Бачком Петровом Селу. Молбенице ваља поднети најдаље од данас па за шест недеља, и то на Панту Поповића пароха и председника школ. одбора у Бачком Петровом Селу.

Расписан је стечај на место учитељице на женској основ. школи у Дињашу. Молбенице ваља слати најдаље до Преображења, и то на школски одбор у Дињашу.

Расписан је стечај на место учитеља или учитељице за мешовиту основну школу у Фењу Молбенице ваља слати најдаље до Преображења и то на срп. прав. општину у Фењу (торонталска жупанија).

Расписан је стечај на место учитељице за женску основну школу у Тарашу. Молбенице ваља слати најдаље до 12. (24.) августа, и то на Раду Остојића мес. школ. председника у Тарашу.

Штипендије.

Расписан је стечај на једно стипендијско место за струку трговачку из закладе Петровић-Хариша од 300 фор. годишње. Молбенице ваља слати саборском одбору у Срем. Карловце, најдаље до 8. (20.) августа ове године.

Расписан је стечај на два, евентуално на више стипендијских места из закладе Ђорђа пл. Сервијскога од 105 фор. годишње. Молбе ваља слати саборском одбору у Ср. Карловце најдаље до 8. (20.) августа о. год.

Расписан је стечај на једно стипендијско место из фонда Ђорђа Рајиновића од 100 фор. годишње. Молбенице ваља слати на Николу Косановића протопрезвитера на Ријеци — Фијума, и то најдаље до 13. (25.) августа ов. год.

Расписан је стечај на једно, евентуално и на више стипендијских места из закладе пок. Гавре Адамовића од 400 фор. год. Молбенице ваља поднети саборском одбору у Ср. Карловце и то најдаље до 8. (20.) августа ов. год.

Расписан је стечај на једно стипендијско место из закладе баронице Еуфимије Јовићке од 250 фор. год. Молбенице ваља слати на Стевана Жекића потпредседника срп. правосл. црквн. општине у Ст. Бечеју и то најдаље до 6. (18.) августа о. год.

Расписан је стечај на пет евентуално још и на више питомачких места у будимпештанском Текелијином стипендијском заводу и то за 1895-96. школску годину. Молбенице ваља слати најдаље до 12. (24.) августа о. год. и то на надзорништво Текелијиног завода у Будимпешту (Zöldfa-utcza 25. sz.)

Расписан је стечај на учитељско место за мешовиту основну школу у Пардању. Молбенице ваља слати најдаље до 5. августа и то на Филипа Стојића, председника школ. одбора у Пардању.

Кретање свештенства.

Расписан је стечај на место сист. парох. помоћника са парохијом IV. кл. у Срп. Снт. Петру. Молбенице ваља слати најдаље до св. Илије на епархијску конзисторију у Темишвар.

Расписан је стечај на место протопресвитерског капелана у Вел. Кикинди. Молбенице ваља слати најдаље до св. Илије и то на епархијску конзисторију у Темишвар.

Вести из места и са стране.

Концерат. Концерат тенористе Драгутина Гордона у Новоме Саду приређује се у четвртак 20. јула (1. авг.) о. г. у Дунђерсковом позоришту. Половина чистог добитка намењена је новосадским 3 женским друштвима. Улазнице се могу добити у књижарама г. г. А. Хергера, Браће Поповића и И. Урбана. Почетак у пола 9 сахати у вече. Програм концерта: 1.) Хендл: Арија из опере „Риналдо". 2.) Кампана: „Романца". 3.) Обер: Романца из опере „Зидар и бравар". 4.) Куршман: „Рибар". 5.) Ђубјук: „Руска нар. песма". 6.) Вушинг: „Признање". 7.) Х. Ернст: „Пролетна песма". 8.) Тито Матеји: Романца „Нон торно". 9.) Бетовен: Балада „Аделајида". 10.) Гордиђани: „Романца". 11.) Ед. Сајферт: „Лепа Азлија" турска народ. песма. 12.) Мозарт: Арија из опере „Cosi fan tutte".

† **Гавра Савић — свршен богослов.** Пишу нам из Карловаца: Јуче 18. јула отпратисмо до вечне куће младог богослова Гавру Савића, кога сушица за кратко време отрже из наше средине. Покојник је био од ретких богослова. О његовој савесности, карактерности, доброти, а нарочито о поштењу му свуд се говорило за живота. И заиста у Гаври губи и српски народ и српска црква једног племенитог борца, какових нам је баш данас нужно. Гавра Савић је био од оних ретких људи, који никад није клонуо у борби. Његов добар глас никад није био ничим умрљан. Он је био красан у борби и поносио се својом сиротињом у толико више, што је међу својим друговима стекао име најпоштенијег богослова и својим идеалним и одважним духом и својим лепим врлинама. Таман је свршио своје науке богословске и хтео да пође да окуси плода своје мучне борбе са сиротињом, па да користи своме народу и помогне старог и изнемоглог оца, он умире па лако се одриче свију земаљских идеала — у вери у борби за гробни живот. Укоп милог покојника био је величанствен, јер сва интелигенција карловачка са сузама у очима за рано уништеним уветом дошла је, да му ода последњу пошту. Тако исто и богослови из места и околине дођоше, да га отпрате до вечне куће, а у њихово име опростила се у цркви и на гробљу два најбоља пријатеља и колеге Гаврине. — Лака му црна земља!

Грозна смрт. Како нам јављају из Вел. Бечкерека, тамо се је десио веома немио и грозан случај. Пера Манојловић, главни директор срп. народ. банке у Београду, који је родом из Бечкерека, бавио се је тамо код своје фамилије у гостима. У тамошњој реци купала му се је његова кћи, те се почне давити; престрављен отац појури за њом у реку да је спасе, али у место тога река прогута и њега и кћер. Тако су се отац и кћи у један исти мах нашли удављени у реци. Покојник је био веома угледан грађанин, добар Србин и изврстан финансијер, те у Србији млого у њему губе. Како јављају, лешине им још нису из воде извађене. Заиста страшна и ужасна смрт!

Нова жртва Дунава. У понедељак били су становници и „луфташи" убаве Каменице сведоци несреће, како Дунав сваке године захтева од људи данак за добро које им пружа. Сваке године плати велики број људи животом благодет које пружа у жеги свежина дунавске воде. Баш у подне, када је на обали било најживље, у часу када је локална лађица „Јоланка" из Н. Сада пуна излетницима стигла, купао се на 10—12 корачаја од обале баш до пристаништа лађице момак од 28 година Пера Наодов, још пун весеља од сватова у којима је ноћу од недеље на понедељак раздрагано провео. Од једном кад је био у лиману, поче он да запомаже и да се дави, ма да је иначе врло вешт пливач био, и на очиглед свију нестане у води за навек, јер му нико није могао у помоћ да притече. Рибари који су га тражили, нису још могли да га нађу. Утопљеник је био вешт калемач и хранитељ своје остареле мајке, која га сада очајно оплакује.

Последице спорта. Велика је несрећа снашла пре неки дан зубног лекара Херза у Бечу. Јашивши на свом бициклу у Пратер, пао у је с њега у часу, кад су крај њега пролазила угљеном натоварена тешка кола. Прем је кочијаш настојао да заустави коње, ипак је др. Херц доспео под точкове, од којих му је један здробио леву руку. Озлеђени пренешен је у болницу к професору Алберту, где му је др. Сцхнитзлер морао руку одрезати.

Неке руске особине. Кад сретне један Рус другог, он му не говори „добар дан господине", а још мање домеће чин, звање, већ му просто рекне: „Здравствујтје Владимир Ивановић" (здраво Владимире Ивановићу) то јест назове га по имену и по оцу Ивану. Тако се клањају, поздрављају не само равни међу собом, већ и људи разног звања, разног вишег и нижег положаја, ако само није разлика врло велика, или ако су са свим мало познати. Тако ће се поздравити поручник с капетаном или с потпуковником, с којим дуго служи и с којим је у нормалном добром одношају. Тако ће трговац с генералом разговарати, студента с професором, сељак са спахијом, којега добро зна и који му се допада. Кад се појави пред фронт солдатски четовођа, пуковник и у опће командант, он се чисто братски поздрави с војницима: „Здорово братци!" (здраво браћо!) „Здорово молодци!" (здраво делије, момци, кицоши!); а солдати из свег грла одговарају: „Здравије желају вашему благородију!" У овим се огледа дух народа, психологија његова. Тај дух је више демократски, братски, него ли код других народа. и заиста, руски аристократа ретко се заноси, као н. пр. пољски и немачки. Руски аристократа, дворјанин или чиновник с вишим положајем пре ће се руковати с нижим, него код других народа. И није томе узрок, што можда који мисли, да је руска аристократија, дворјанство овдашње, мало образовано, или да није велика разлика у простака с њима; руски је радикалац углађенији него српске дипломате, углађенији за то, јер народ с аристократијом свакада је углађенији од чисто демократског народа. Рус и на злочинца гледа с неке добре стране, он га не грди, него вели, он је несрећан, „он нешчастен". У тим цртама видим демократичност Руса и да у етичком погледу не стоје бар ниже од других народа. Јечинац.

Хрвати и Срби, Пољаци и Руси. Непрестано читам, да Хрвати намећу своје име Србима у Троједници, па и онима и даље још. Живим у Русији већ ево 16 година, па никад нисам чуо, да би Рус кадгод натрпавао Пољаку своје име. Рус ће рећи: Ви сте руски подајник, руски грађанин, ал баш никад: Ви сте Рус, јер живите у руској држави. Да Срби и Хрвати треба да се као браћа сложе, о томе нема сумње, ал да није то прави пут слоге и јединства, да се Србин намеће Хрвату, а Хрват Србину — и о томе мислим не може сумње бити.

Јечинац.

Лав Толстој о религији и нравствености. Религија јесте известни, установљени човеком одношај своје одређене (зелебне) личности к безконачному свету или почетку његовом. Нравственост (морал) је свагдашњо, истичући из овог одношаја — руководство живота. (часопис „Сиверный Вѣстник" 1895. Н. 1. Петрогр.) Јечи.

Сеоба Руса у Сибирију. Од 1881.—85. преселило се из Европске Русије у Сибирију свега 50·000 душа. Од 1885.—95. свега 400·000, а кад се сврши Сибирска жељезница преселиће се још млого више Узрок је сеоби врло прост. Кад се укидало „Крѣпостное право“, робијаштво и кулучење спахијама, сељаци су онда добијали мале парчади земље. Но од оног доба прошло је већ више од 30 година, породице су се умножиле, а земљица остаде тако исто мала, као и пре. Зато се у великој Русији многи сељаци туже, да немају чиме живети. Сама је влада признала, да има 6 милијона сељака који сасвим мало земље имају. Зато се и селе у ову голему земљу, где се може за неколико форината ланац добре земље купити. Влада још није сасвим узела у своје руке то врло важно питање, још га мање помаже новчано, ал поток народне сеобе разлива се по свој сибирској земљи, где земља ваља. Влада ни милијон рубаља није дала на сеобу, а требала би по рачуну Исајева издавати сваке године бар 5 милијона. Зашто неки не волу да се сељак сели? Зато, јер ће много мање раденика остати у онима крајевима, где су спахијина добра и где су сељаци морали за скупу цену земљу да узимају под најам. У курској губернији десетина земље ($2^1/_4$ ланца) узета у аренду само на годину дана, кошта 20 рубаља т. ј 30 фор. То је за Русију врло скупо, и зато се селе у далеку и за јужанина невеселу Сибирију. Јечинац.

Горостасна радничка задруга. Врло је здрава појава у животу српском, да се поједине слабе радничке силе почеле купити око појединих већих и јачих средишта, те да тако узбрзају борбу, која се непрестано осећа о животу, не само појединих народа, држава, већ и појединих људи и сталежа. Тако један покрет и рад изгледа нам удружење и задруга браће занатлија српске. Но да се види, шта може урадити права сила радничка, изнећемо на јавност главну задругу енглеских радника, цифре и податке које вадимо из „Русскихъ Вѣдомостей“ Н. 150 од ове године. Енглези су познати као људи који не чекају, да им влада помаже. То енглеско-радничко друштво или задруга, које има своје главно седиште у Манчестру састоји из, ни више ни мање — ми ће мо закруглити цифре, да лакше остану у глави — једног милиона и двеста хиљада чланова. Скоро сви су они из простог радничног сталежа, раденици из фабрика разних. Па шта мислите, браћо раденици, колко они имају новаца? Тридесет и три милијона фуната штерлинга, а једна ф. шт. износи око 10 форината. Па шта раде с тим новцем? Имају хиљаду пет стотина магацина и дућана својих, и шест пароброда. На образовање издају 38·000 фун. шт. На пожртвовање 17·040 фун. шт. За председника изабрала је задруга човека, који има своју фабрику и који не мање сав добитак у џеп, остављајући мрве раденицима, већ који дели добитак фабрике са својим раденицима, где радник ради само 8 сати на дан. Ето шта може права задруга учинити. Код Руса и Срба, па и код Чеха постоје чисто народне установе, које указују на способност нашу на задружни живот (руска општина, руска артељ, српска задруга, неке руске секте) ал нешто јако смета томе удруженом животу. По нешто је крива и наша политичка и друштвена незрелост а у неколико и — трулост. Но добар је Бог, Славени не живу на свету само зато, да буду другима — Völkerdünger, народно ђубре.

Јечинац.

Трговина

Нови Сад, 18. јула. — Пшеница прве каквоће 6 фор. 10—20 нов. Пшеница средња 6 фор. — нов. Пшеница лакша роба 5 ф. 70—80 новч. Наполица 5 фор. 40—50 н. Јечам 4 ф. 50—60 н. Зоб 6 фор. 20—30 нов. Кукуруз у зрну 6 ф. 10—— Маст 60 фор. Сланина сува 60 фор., дебела паљена 62 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки .	48 н.
„ средњи . . .	46 н.
„ лаки	44 н.

Све од 1 килограма.

Теоци .	8—16 ф. по комаду.
Јагњци .	7—12 ф. по пару.
Овци . .	— — ф. „

Најновије вести.

Ђумручки рат између Србије и Угарске. Услед упорног држања угарске владе, која држи затворену границу за српске свиње, захтева огорчени трговачки сталеж, да српска влада угарској прогласи ђумручки рат, као што сличан, већ више година између Румуније и Угарске влада.

Нови немеши. Чује се, да ће поново 16 њих постати угарским грофовима и баронима, само да би за рецепцију и бевверје довољне већине у горњем дому добили.

Народносни конгрес. Угарска влада још није на чисто да ли да дозволи народносни конгрес или не. Министри су у томе разног мишљења.

Македонија. Из Румуније стижу вести, да се и онде појављују агитације за македонски покрет, те се и онде помишља на војничке спреме.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

За који дан изаћи ће из штампе нова књига под натписом:

ХРВАТИ И ЈЕЗИК СРПСКИ

НАПИСАО С. М. Д.

У овој књизи моћи ће сваки иоле писменији Србин и Српкиња, осим поуке, наћи још и најмеродавнија сведочанства о српству сопственог језика, који му се данас хоће да окрсти страним именом.

Ту су изложени сви докази, који само једно казују — на име, да је језик, којим сви Срби говоре, од увек био само и једино језик народа српског. А све то доказује се помоћу многих старинских повеља и списа, које су писали како Срби богумилске, католичке и мухамедовске вере из Босне и Ерцеговине, тако и Срби католичке вере из Славоније.

Ну да би наши докази још јачи били, то су они поткрепљени са писцима хрватским. Те је тако и признањем самих Хрвата, у овој прилици као наших противника, само још боље учвршћено српство нашега лепог језика, те су тако наши докази још више појачани.

Књига је са свим објективно написана без шовинистичких претеривања и личних увреда, те је у исто време тако удешена, да је и мало школован човек може врло лако разумети. Као таква она може врло добро да послужи како учитељу и свештенику, тако исто трговцу и ђаку, те се са њом најбоље могу одбранити од разних насртаја на наш лепи српски језик.

Како је иста књига написана једино у искреном патриотском смеру, то је и право да без ње не би требао ни један Србин и Српкиња да буде. Тим пре, што књига износи **три и по штампана табака на мал. осмини ситним словима**, а стаје само **25 новчића**, но за наруџбине изван Новог Сада, још **5 новч.** за поштарину.

У интересу српске ствари, којој је књига намењена, молимо све пријатеље српске књиге, да се заузму за скупљање претплате, а за труд нека им на сваку десету књигу једна њихова буде.

Књига је штампана у **„Српској штампарији дра Светозара Милетића“ у Новом Саду**, а наруџбине и скупљен новац за књиге ваља слати на **администрацију „Заставе“ у Нови Сад.**

Умољавају се сви српски листови, да имају доброту прештампати ову књижевну вест.

ПРЕТПЛАТНИ ПОЗИВ.

Трећа моја српска књига за народ зове се:

„СРБИН ОД СРБИНА“

или

„ЖИВОТ И ДЕЛА НИКОЛЕ БЕГОВИЋА“.

Само толико! Али нико нека не мисли, да је то макар шта. Покојни горњокарловачки протопоп Никола Беговић сам собом испуњава велико једно мјесто у животу народа српског. Он сам чини цио један тип. и цијело једно доба. Беговић је био необична, величанствена појава у овом свијету патуљака и ситних душа: необичан и као свећеник, и као Србин, и као човјек. Био је то прави божји човек и прави — Србин од Србина. Он је био пун пунцат оне богодане силе, које чудно умије да препорађа и да оплемењује обамрле духове. Читавих 50 година Беговић је био путевођ, правцедавац Српства из Крајине, а то пола стољећа србињског рада и неустрашиве борбе сјајно је заслужило, да се чује и види по свему Српству.

У науци је доказано, да су животописи знаменитих људи најмоћније средство за стварање чврстих карактера: за васпитање народа о омладине народне. Па, ето, за то и ја одложих обећано „Шило за огњило“ и дадох првенство овом „Србину од Србина“. Јер живот протопоп Николе Беговића препун је добрих дјела. Живот и дјела његова могу дивно да послуже као васпитно средство за сваког Србина: он се може ставити за узор и омладини и остарини, и народу и вођама народним. Па то и јест главни смјер ове књижице. А други ми је смјер: да се њом и одужимо блаженој сјени овога неумрлог Србина.

Али књижица ова није само поучна, него је и забавна. Забавна је исто онако, како је био забаван и сам тај Србин од Србина, пок. Н. Беговић. А он је био врло забаван и занимљив: био је пун натучен духовитих досјетака и пошалица. Те славне досјетке и пошалице његове проплео сам ја су мудрим савјетима његовим, па онда сам ту двоструку нит живота његова проткао кроз цио његов животопис тако, да би се ова књижица могла и на душак прочитати. А приде: приложена је овој књизи још и повеља, врло лијепа **слика Беговићева.**

Цијена је овој књизи само **30 новчића** или **70 пара дин.**, а на сваких 10 књига дајем **три књиге на дар**, то јест: 30 на 100 рабата (попуста). Ко преплати за готов новац 100 књига, **поклонићу му 35** примјерака, то јест: 135 књига за 30 фор, Поједини примјерци не шаљу се ником на вјересију, а кад се шаљу поштом ваља доплатити још 5 новч. за поштарину.

И ова моја књига може се добити **фино укоричен**, са златним натписима. Цијена је укораченој **65 новч.**, а за скупљаче и књижаре **25 новч.**

Књига је већ предана у штампу, али из штампарије и књиговезнице могу је извући само — **претплатницима.** За то лијепо молим све моје пријатеље и све поштоваче пок. Николе Беговића, нека живо приону, да ми скупе и пошљу бар што год претплате, а у једно нека ми значе: колико још књига требају — **ван претплате.** Нарочито се уздам **у Србе свећенике**, јер они су најпозванији, да у народу сачувају и појачају углед свога сталежа, и дјела њиховог друга и брата у Христу, протопоп Николе Беговића, служиће вазда само на част и осталу свећенству српском.

Све поруке треба слати непосредно на моју адресу:

Загреб, на дан св. Еуфимије 1895.

Сима Лукин Лазић.

Загреб Хрватска (Куковићева ул. 20)

РЕД ПЛОВИДБЕ

путничких пароброда, важи од 22. марта (3. априла) па до даље наредбе.

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: средом, петком и недељом у 6 сах. и 20 мин. у вече.

Из Новог Сада у потиске станице: недељом у 6 сах. 20 мин. у вече.

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршаву и Галац: средом, петком и недељом у 6 сах. 20 мин. у вече.

Из Новог Сада у Будимпешту: уторником, петком и недељом у 5 сахата у јутру.

Нови Сад, 22. марта (3. априла) 1895.

Отправништво.

ПОЗИВ.

У редовну годишњу главну скупштину „Друштва за српско народно позориште.“

Господо чланови „друштва за српско народно позориште“ умољавају се, да изволе доћи у редовну годишњу главну скупштину која ће се држати у Новом Саду у суботу 22. јуна (3. августа) о. г. У 9 сахата пре подне у дворани „Матице српске“.

Овом приликом напомиње се, да свака општина и правна дружина, у смислу §. 4. устава друштвеног, има права да бира на 100 фор прилога једнога, на 1000 фор. двојицу, а на више од 1000 фор. тројицу заступника за сваку скупштину друштвену.

Дневни ред за ову скупштину уставовљен је овако: 1.) Оверење присутни чланова; 2., Извештај председникова о укупној радњи и стању друштвеном; — 3., Извештај управнога одбора о стању фонда позоришног; — 4., Извештај о рачунима главне благајне; — 5., Извештај о рачунима позоришне дружине; — 6., Извештај скупштинских прегледача о супер-ревизији рачуна позоришних; — 7., Извештај управе о стању и радњи позоришне дружине; — 8., Допуна трећине чланова управнога одбора; — 9., Одређење прорачуна на годину дана; — 10., Предлози, који се у смислу пословног реда поднесу скупштини; — и 11., Избор одбора за оверење скупштинског записника.

Из седнице управнога одбора „Друштва за српско народно позориште“, у Новом Саду 17. (29.) јуна 1895.

Начеоник
„друштва за српско нар. позориште“.
Др. Лаза Станојевић. с. р.

Сава Петровић с. р.
секретар.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Услед оставке овд. учитеља г. Петра Вуковог упражњено је учитељско место на III. и IV разреду срп. вероисповедне мушке школе у Срп. Елемиру, на које се стечај расписује.

Са тим местом скопчана је годишња плата од 400 фор За држање пофторне школе 30 фор. У име перовођства и рачуновођства 50 фор. За писаћи прибор 8 фор. Од укопа где позван буде 1 фор. Уз то слободан стан састојећи се: из 3 собе, кујне, шпајза, штале, шупе и дивне виновом лозом и воћем засађене баште.

Изабраном учитељу спадаће у дужност све шк уредбом прописане дужности вршити, за десном певницом појати и децу црк. појању учити.

Рок стечају истиче 13. августа по ст. кал. којег ће се дана и избор обавити. — Лична пријава узеће се у обзир. Ваљано инструиране молбе са документима имају се председнику шк. одбора поднети.

У Срп. Елемиру, 12. јула 1895.

Трива Суботин
шк. председник.

2—2

НА КРАЉЕВСКО ДОЗВОЉЕНОЈ

немачкој трговачкој школи у Митровици, која у овдашњем месту 4 године постоји, изобразују се ученици од 1. септембра почевши из места и са стране у свима комтоарским пословима као: у немачкој и мађарској кореспонденцији, у једноставном и двоструком књиговодству за дућане и банкарске радње и науци меница и свима врстама трговачких рачуна.

Исти могу на захтевање на ма којој јавној трговачкој школи у Пешти или у Бечу испит полагати.

Вољни и марљиви младићи могу већ за неколико месеци науку свршити и испит полагати.

Преко моје школе се код ма којег од овдашњих п. т. трговаца може распитати.

J. МОГАН
професор трговачке школе.

4 7

МЕШОВИТА ТРГОВИНА

М. П. МИХАЈЛОИВИЋА

У ЈАРКОВЦУ

потребује једног помоћника и једног шегрта. Ступити могу одма. 3—3

НАТЕЧАЈ.

За градњу крста на чесми у Сремским Карловцима одређује се дражба на мањак 13. (25.) августа 1895. у 11 сати пре подне у дворани српске православне школе.

За градњу је одређена свота од 6000 фор. Писмене понуде имају се поднети председништву српске православне црк. општине до 13. (25.) августа 1895. у 10. сати пре подне у запечаћеном коверту а са натписом: „Понуда за градњу крста на чесми у Сремским Карловцима“.

У име пишманлука има се положити 10 проц. од одређене своте за градњу, било у готовом, било у вредносним државним или другим јавним папирима.

Планови, предрачун и услови за градњу могу се видети, почевши од 29. јула (10. августа) т. г. до дана дражбе код потписаног 1 3 **Председништва.**

Помодно-галантеријска и књижарска ТРГОВИНА

МИЛОША КЕРЧЕВИЋА

У ЗЕМУНУ

потребује 1 старијег и 1 млађег спомоћника, они имају првенство који осим српског и немачког још мађарски говоре. Ступање одма. За тим потребује и 2 шегрта из добрих кућа. 2—3

ТРАЖИ СЕ

један шегрт из боље куће. Ступити може одмах.

ЈОВАН ЉУБИША
Стара Пазова.

3—3

За наступајућу сезону, нужни су за веће трговачке куће више стотина commptoarista и трг. спомоћника у свакој бранжи, то наравно који мађарски и нешто немачки говоре. — Ко жели место моментално, или ти пак за идући месец, нек се изволи на мене писмено обратити, ја ћу га с драге воље прибележити, и за 14 дана ће моћи своје место заузети.

С поштовањем
Г. Балашевић
Budapest — Muzeum kőr ut. 23.

3—3

ВЕЛИКА КУЋА

са пространим кућиштем и до 20 велики ланаца ораће земље прве класе у **Ердевику** (Срем) продаје се из слободне руке.

Упитати код **дра Миливоја Миладиновића**, адвоката у **Ст. Пазуви.** 2—3

За моју мануфактурну трговину потребујем једног млађег спомоћника, који је вичан српском, немачком, романском и мађарском језику.

САВА ТОКИН
ЧАКОВО.

2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

КОСТЕ МАТИЋА

У ИРИГУ

потребује старијег и млађег спомоћника. 2—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СВЕТОЗАРА НИКОЛИЋА

У МЕЛЕНЦИ

за моју мануфактурну трговину потребујем спомоћника. Добри продавци и који су у мешовитој трговини изучени имају првенство. 2—2

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

САВЕ Ј. КРСТИЋА

У РУМИ 2—2

потребује за своју помодно-мануфактурну трговину солидног и вештог спомоћника. Који говори добро немачки и мађарски има првенство и једног практиканта. Ступање 1. или 15. септ.

КОНЦИПИЈЕНАТ

може одмах ступити у канцеларију дра МИЛИВОЈА МИЛАДИНОВИЋА у Ст. Пазуви. 2—3

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду.